

PROFESOR BER HAUS JAKO TWÓRCA WROCŁAWSKIEJ EMPIRYCZNEJ SZKOŁY ZARZĄDZANIA

DOI: 10.33141/po.2021.10.01

Przegląd Organizacji, Nr 10(981), 2021, s. 3-9

www.przegladorganizacji.pl

© Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK)

Czesław Zajac
Dominika Bąk-Grabowska
Katarzyna Piórkowska
Katarzyna Piwowar-Sulej
Agnieszka Marta Sokołowska-Durkalec

Wprowadzenie

Przyszłość nauk o zarządzaniu niewątpliwie zależy od osób prowadzących badania w tej dyscyplinie. Jednym z podstawowych obowiązków naukowców identyfikujących się z określonym obszarem jest prowadzenie dyskusji na temat tożsamości nauki, w tym jej dorobku i kierunku rozwoju (Gorynia, 2018, s. 497–522). Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa (TNOiK) z inicjatywy jego Głównej Rady Naukowej zamierza doprowadzić do szerszego spopularyzowania naszych naukowych korzeni przez ich prezentację na łamach czasopisma „Przegląd Organizacji”. W związku z tym zostało skierowane zaproszenie do środowiska naukowego w Polsce do podjęcia dyskusji o przyszłości nauk o zarządzaniu (obecnie nauk o zarządzaniu i jakości).

Jednym z czterech zasadniczych celów projektu *Środowisko naukowe. Mistrzowie, współpracownicy, uczniowie. Przeszłość, terażniejszość, przyszłość* jest wskazanie mistrzów zarządzania w Polsce. Pomysłodawcy stwierdzili, że jako mistrzów chcieliby postrzegać badaczy o uznanym dorobku naukowym i dydaktycznym, osoby cieszące się w środowisku autorytetem moralnym i merytorycznym. Jednakże spośród wielu możliwych kryteriów za najistotniejsze uznali, aby współpracownicy i następcy chcieli o owych Mistrzach mówić i Ich pamiętać (Bojar, Głodziński, 2021, s. 3–11).

Odpowiadając na zaproszenie ze strony pomysłodawców projektu, uznano za istotne przybliżenie osoby profesora Bera Hausa, uznawanego za twórcę wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania. W dniu 15 kwietnia 2021 r. na podstawie § 57 ust. 5 Statutu Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu dziekan Wydziału Zarządzania prof. dr hab. Ewa Stańczyk-Hugiet powołała doraźną wydziałową komisję ds. wskazanego wyżej projektu, w której skład wchodzi autorzy niniejszego opracowania.

W związku z posługiwaniem się w odniesieniu do wrocławskiego środowiska naukowego terminem wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania uznano za zasadne nie tylko scharakteryzowanie sylwetki profesora Bera Hausa i jego szkoły, ale też zdefiniowanie pojęcia szkoły naukowej – a w tym szkoły zarządzania. Ważną przesłanką stały się wyniki studiów literaturowych, wskazujące na

niezwykle rzadkie podejmowanie badań z zakresu szkół zarządzania w publikacjach o szerokim zasięgu i uznaniu naukowym.

W kolejnych częściach artykułu przedstawiono profesora Bera Hausa od strony biograficznej i osobowościowej, definicję szkół zarządzania i charakterystykę empirycznej szkoły zarządzania ze szczególnym uwzględnieniem wrocławskiej szkoły empirycznej oraz podopiecznych i kontynuatorów profesora.

Odnosząc się do zastosowanej metodyki badań, w warstwie poznaczej zastosowano krytyczną analizę piśmiennictwa, a w warstwie empirycznej badania z za biurka oraz badania terenowe.

Profesor Ber Haus – „Warto ludziom pomagać”

Profesor Ber Haus urodził się w 1920 r. w Skierniewicach (Chumiński, 2007, s. 354–357). Pierwszą pracę podjął w wieku 14 lat jako księgowy, równolegle ucząc się w 4-letniej Szkole Handlowej, którą ukończył w 1938 r. Pochodził z pokolenia, które w dorosłość wkroczyło w okresie wojny. Był to czas tułaczki, czynnej walki zbrojnej oraz pracy przymusowej (m.in. trzy i pół roku pracował jako górnik w kopalni węgla w Osinnikach na Syberii). W 1946 r. po powrocie do kraju osiedlił się w Polanicy Zdroju, gdzie pracował jako laborant fotograficzny. Maturę zdał w 1948 r. po sześciomiesięcznej nauce w liceum matematyczno-przyrodniczym w Dzierżonowie (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33).

W 1953 r. ukończył studia w Wyższej Szkole Ekonomicznej we Wrocławiu (obecny Uniwersytet Ekonomiczny), ale pracę naukową na stanowisku asystenta rozpoczął trzy lata wcześniej, będąc jeszcze studentem. Początkowo był zatrudniony w Katedrze Statystyki, rok później przeniósł się do Katedry Ekonomiki Przemysłu. W latach 1959–1966 pracował równolegle w Zakładach Energetyki Okręgu Dolnośląskiego jako doradca do spraw ekonomicznych i organizacyjnych. W 1958 r. uzyskał tytuł doktora nauk ekonomicznych, a w 1966 r. tytuł doktora habilitowanego nauk o zarządzaniu. W 1972 r.

został profesorem nadzwyczajnym, a w 1981 r. profesorem zwyczajnym (Szulik, Baron, 2004, s. 4–9).

Profesor Ber Haus był założycielem i pierwszym kierownikiem Zakładu, a następnie Katedry Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa. Funkcję tę pełnił w latach 1969–1990, do momentu przejścia na emeryturę (Chumiński, 2007, s. 354–357). Jego następcy na tym stanowisku to prof. Jan Lichtarski, prof. Grażyna Osbert-Pociecha i prof. Czesław Zajac. Na Uczelni pełnił wiele funkcji organizacyjnych, do tych najbardziej prestiżowych należą (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33):

- funkcja prodziekana Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Przemysłu (1968),
- funkcja prorektora ds. nauki (1987–1990),
- funkcja dyrektora Instytutu Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa (1972–1974).

Aktywność naukowa Profesora przejawiała się w jego uczestnictwie w różnych programach badawczych prowadzonych przez polskie uczelnie. Brał on czynny udział w konferencjach i seminariach organizowanych przez uczelnie polskie i zagraniczne. Współpracował z uczelniami z Leningradu, Moskwy, Charkowa, Odessy, Mińska. Był też Profesor Haus tzw. *visiting professor* w Wojskowej Akademii Ekonomicznej „The Citadel” w Charleston (Południowa Karolina). Był autorem około 350 publikacji indywidualnych lub zbiorowych oraz ponad 150 prac niepublikowanych. Od 1973 r. był członkiem Komitetu PAN Nauk Organizacji i Zarządzania; a od 1998 r. członkiem honorowym (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33).

W większości opracowań na temat Profesora przewija się wątek życzliwości, okazywania bezcennej pomocy i wspierania studentów i młodych pracowników. Profesor zyskał dzięki temu powszechną sympatię i wdzięczność (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33). Pytany o przyczyny wdzięczności okazywanej przez byłych studentów, w tym i tych z tytułami profesorskimi, odpowiadał: *Uczę ich samodzielności, samodzielnego podejmowania nowych wyzwań, uczę współpracy z innymi i traktowania słabszych od siebie jako partnerów, a nie potencjalnych wyrobników, których można wykorzystywać dla własnej wygody. To powoduje, że pracownicy jednostki, którą kiedyś kierowałem (...) mają do siebie zaufanie i nie boją się podejmowania nowych tematów. (...) Uczylem raczej współdziałania niż rywalizacji. Staralem się także uczyć szacunku nie tylko dla osoby, ale i poglądów innych ludzi, nawet wtedy, gdy się z tymi poglądami całkowicie nie zgadzali* (*Warto ...*, 2000, s. 3–6). Profesor pytany o kompromis, którego nie popełni, stwierdził: *Mam szacunek do drugiego człowieka i nigdy nie zdecyduję się, by coś osiągnąć czyimś kosztem* (*Seminarium ...*, 2010, s. 37–40). Te przekonania, stawianie człowieka na pierwszym miejscu, uwidaczniały się w konkretnych zdarzeniach. Profesor w wywiadzie udzielonym w 2010 roku opowiadał, iż będąc dyrektorem Instytutu Organizacji i Zarządzania, otrzymał polecenie, by zwolnić jednego pracownika, a przedstawiona argumentacja dla tego wniosku była jego zdaniem niemerytoryczna. Profesor wiedział natomiast, że jest to wykładawca ceniony przez studentów, sprzeciwił się więc władzom uczelni. Osoba, która dzięki tej decyzji

nie została zwolniona, została profesorem, natomiast nie-subordynacja Profesora Bera Hausa została ukarana – przez kilka lat wstrzymywany był jego awans na profesora zwyczajnego, nie otrzymywał on także żadnych nagród rektorskich, które w owym czasie miały głównie charakter uznaniowy (*Seminarium ...*, 2010, s. 37–40). Również w swoich wspomnieniach o pracy na rzecz Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego Przemysłu (IEP) Profesor opisuje wiele konkretnych zdarzeń, w których dobro współpracowników i studentów przedkładał nad wymagania formalne, co zresztą przyczyniło się do utracenia przez niego stanowiska prodziekana Wydziału IEP (Haus, 2004, s. 161–162). Profesor odważnie artykułował swoje poglądy, stwierdzając: *Zauważyłem pewną prawidłowość. Osoby posiadające władzę przestają się liczyć z podwładnymi. Dlatego uważam, że „władzy” trzeba mówić, że robi coś niewłaściwie, trzeba z nią dyskutować, pokazywać jej inne możliwości rozwiązań. Mam świadomość, że tak trzeba robić, chociaż nie jest łatwo zdobyć się na taki krok. W moim przypadku, każde sprzeciwienie się „władzy” odbywało się moim kosztem* (*Seminarium ...*, 2010, s. 37–40).

Troska o drugiego człowieka była w centrum zainteresowania Profesora nie tylko w odniesieniu do środowiska pracy, ale również w szerszym kontekście społecznym. W wywiadzie, którego Profesor udzielił w 2000 roku, padło stwierdzenie: (...) *wciąż – prawdopodobnie – będą istnieć ludzie, którzy nie radzą sobie na tym świecie. (...) Nie wszyscy są i będą odpowiednio przedsiębiorczy i zaradni, a zatem na państwie ciążyć będzie obowiązek otaczania opieką tych, którzy nie są zdolni do samodzielnego życia, a także dopingowania do samodzielności tych, którzy są w stanie ją osiągnąć. Rozróżnienie tych dwóch grup nie jest łatwe, ale od żadnego z tych działań państwo nie może się uchylić* (*Warto ...*, 2000, s. 3–6). Ludzie byli dla Profesora ważni, pomagał im, ale i czerpał siłę z kontaktów z nimi. Na pytanie o to, czym jest szczęście, Profesor w wywiadzie udzielonym 10 lat później odpowiedział: (szczęście to) *mieć kolegów i koleżanki, z którymi można się spotkać, np. przy brydżu, móc rozmawiać z nimi na różne tematy: prywatne, zawodowe, naukowe, gospodarcze, polityczne. Dobrodziejstwem jest posiadanie rodziny – grona osób najbliższych, zawsze bezinteresownych* (*Seminarium ...*, 2010, s. 37–40). Prywatnie Profesor był mężem zmarłej w 2009 roku prof. zw. dr hab. Sabiny Kotlarek-Haus i ojcem dwóch córek, Mirosławy i Olgi. Radość sprawiały mu kontakt z przyrodą, wycieczki górskimi szlakami, dobra książka i muzyka. Twierdził, że w górach znajduje ukojenie, zaś sprawy nabierają innego wymiaru. W wywiadzie udzielonym z okazji swoich 90. urodzin Profesor powiedział, że nie chciałby odchodzić w cierpieniu, w chorobie, nie mogąc sam o siebie zadbać, wyraził nadzieję, że do końca życia będzie sprawny intelektualnie i zdrowotnie (*Seminarium ...*, 2010, s. 37–40).

Profesor pracował do końca życia, zachowując węgę twórczą. Uczestniczył w konferencjach, na których przedstawiał referaty, kierował sesjami plenarnymi i tematycznymi. Odszedł 14 czerwca 2011 roku, kilka dni po wyjazdowym seminarium pracowników Katedry Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa. Był określany

jako osobowość nietuzinkowa. W uznaniu wybitnych osiągnięć i zasług dla nauk o zarządzaniu Profesor został w 2004 r. uhonorowany tytułem doktora honoris causa Akademii (obecnie Uniwersytetu) Ekonomicznego im. Karola Adamieckiego w Katowicach. Macierzysta uczelnia również doceniała niezwykłą osobowość naukową Profesora, dar analizowania problemów i ich rozwiązywania, umiejętność kreatywnego myślenia, przyznając mu tytuł Honorowego Profesora Uniwersytetu Ekonomicznego w 2008 r. oraz nagrodę *Kryształowego Alumnusa*, nadaną w 2009 r. za całokształt osiągnięć życiowych (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33). Profesor Ber Haus był ponadto odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Za działalność naukową, kształcenie kadry oraz działalność dydaktyczno-wychowawczą był kilkakrotnie nagradzany przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego (Chumiński, 2007, s. 354–357). Był człowiekiem prawym, który swoim życiem dawał przykład postawy światłego uczonego, Człowiekiem-Instytucją (*Wspomnienia ...*, 2011, s. 32–33).

Empiryczna szkoła zarządzania Profesora Bera Hausa

Szkoły zarządzania niewątpliwie stanowią ramy teoretyczne dla nauki o zarządzaniu. Charakterystykę szkoły zarządzania należy jednak rozpocząć od przybliżenia pojęcia szkoły naukowej, którą jest wspólnota uczonych, podzielających pewne poglądy, idee, sposoby rozumienia określonych teoretycznych, empirycznych, metodologicznych czy aplikacyjnych problemów naukowych (Opalek, 1983, s. 30–44).

Szkoła naukowa tworzy się wokół określonej osoby – wybitnego i znanego naukowca (lub zespołu naukowców), który staje się mistrzem, inspirującym kolejne pokolenia do podejmowania wyzwań badawczych. Przedstawiciele szkoły podzielają pewien wspólny rdzeń ideowy, stanowiący istotę przyjmowanych założeń teoretycznych.

Na kanwie specyficznych cech dyscypliny zarządzania tworzyły się i tworzą nurty myślowe nazywane szkołami zarządzania. Choć nie ma zgody co do dokładnej liczby szkół zarządzania, to do najczęściej wymienianych należą (Dubrin, 2012, s. 20–28; Griffin, 2020, s. 40–53; Holt, 1999, s. 135–140; Koontz, 1961, s. 174–188; Seiler, 1967; Wren, Bedeian, 2008) szkoły:

- klasyczna lub tradycyjna – powstała w latach 80. XIX wieku,
- behawioralna lub relacji międzyludzkich – zapoczątkowana w latach 30. XX wieku,
- ilościowa, matematyczna lub teorii decyzji (*decisions theory school*) – której rodowód sięga lat 50. XX wieku,
- systemowa – powstała w latach 60. XX wieku,
- „integrująca” (*contingency management school*) – datowana na lata 50. XX wieku.

Szkoła empiryczna – będąca w centrum zainteresowania niniejszego opracowania z racji powiązania z profesorem Berem Haussem – jest czasem utożsamiana ze

szkołą klasyczną i datowana na ten sam okres (Holt, 1999, s. 135–140; Latfulin i in., 2021, s. 245–253). W innym ujęciu szkoła ta jest utożsamiana ze szkołą integrującą (neoklasyczną), której początek jest datowany na lata 50. XX wieku (Zyzda, 2021).

Przedstawiciele szkoły empirycznej postrzegają zarządzanie jako studium doświadczenia. Owo studium czasami może doprowadzić do sformułowania uogólnień, ale zwykle służy jednak za materiał, który należy przekazać praktykom i studentom. Jeśli przeanalizują oni doświadczenia menedżerów odnoszących sukcesy, błędy popełnione w zarządzaniu, lub jeśli spróbują rozwiązać problemy związane z zarządzaniem, to poznają skuteczność technik zarządzania i nauczą się stosować je w praktyce (Koontz, 1961, s. 174–188).

Ber Haus nazywany jest założycielem tzw. wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania jako jednej ze szkół reprezentowanych przez naukowców pracujących na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (Chumiński, Fiedor, 2007, s. 9–30). Charakterystyczną cechą większości realizowanych programów i projektów badawczych w ramach tej szkoły zawsze było bazowanie na empirii, a kluczowym rodzajem rozumowania była indukcja. Identyfikacja i opis procesów i trendów zachodzących w rzeczywistości gospodarczej wraz z ich analizą i oceną pozwoliły na sformułowanie wielu praktycznych zaleceń (co stanowi o wartości użytkowej badań), a także rozwijanie teorii zarządzania (co wnosi wkład poznawczy).

Dorobek przedstawicieli szkoły jest szeroko znany i powszechnie ceniony w polskim środowisku naukowym. Wiele elementów tego dorobku odpowiada lub w stosownym czasie odpowiadało standardom nauki europejskiej i światowej w tym zakresie. Podstawowe kierunki badań we wrocławskiej empirycznej szkole zarządzania skoncentrowały się na następujących grupach zagadnień: organizacja pracy i jej rozwój, organizacja produkcji, planowanie działalności gospodarczej, struktura organizacyjna podmiotów gospodarczych, zarządzanie przedsiębiorstwem, przedsiębiorstwa i zrzeszenia przedsiębiorstw, zarządzanie zasobami ludzkimi, teorie, zasady i metody zarządzania, procesy realne i funkcje organiczne przedsiębiorstw, zarządzanie zasobami materialnymi i niematerialnymi przedsiębiorstwa.

Zagadnienia badawcze w obszarze organizacji pracy obejmowały problemy organizacji pracy zespołowej, standaryzację pracy, podział pracy i kooperację, ocenę pracy i rozwój systemów wynagradzania.

Badania prowadzone w obszarze organizacji produkcji koncentrowały się na zagadnieniach planowania produkcji, a przede wszystkim na podziale zadań produkcyjnych w czasie i przestrzeni, wielowymiarowym, rocznym techniczno-ekonomicznym planowaniu w przedsiębiorstwie, problemach planowania strategicznego oraz pozostałych elementach całego procesu zarządzania strategicznego.

Przedmiotem badań w obszarze struktur organizacyjnych były czynniki kształtujące te struktury, zagadnienia projektowania i spłaszczania struktur, budowanie (tworzenie) struktur z punktu widzenia realizowanych funkcji, określanie i definiowanie wymiarów struktur oraz

wieloinstancyjny (wielopoziomowy) charakter struktur. Badania struktur organizacyjnych często były realizowane w ramach analizy procesów zarządzania przedsiębiorstwem, ponieważ struktury organizacyjne traktowane były jako narzędzia zarządzania.

Przedstawiciele szkoły wnieśli znaczący wkład w badania organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw wielozakładowych. Przedmiotem badań w tym obszarze były: rozwój form organizacyjnych zakładów, organizacyjna koncentracja i dekoncentracja, organizacja i funkcjonowanie holdingów i przedsiębiorstw międzynarodowych, organizacja i funkcjonowanie rozrachunku wewnętrznego oraz tworzenie centrów kosztów i centrów zysku. Na podkreślenie zasługują badania relacji między przedsiębiorstwami zależnymi i dominującymi w holdingach, badania wpływu firm zarządzających na przedsiębiorstwa parkietowe w Narodowych Funduszach Inwestycyjnych. Większość tych badań miała charakter pionierski w Polsce w okresie, w którym były one prowadzone.

W obszarze zarządzania zasobami ludzkimi (zarządzania kadrami) na uwagę zasługują badania takich zagadnień, jak: dobór i motywowanie kadry zarządzającej (kontrakty menedżerskie).

Godne podkreślenia są także badania problematyki przejęć przedsiębiorstw przez jego kadrę zarządzającą (MBO – *management buyout*), badania teoretyczne skoncentrowane na teoriach, zasadach i metodach zarządzania, badania realizacji funkcji organicznych przedsiębiorstw, w powiązaniu z materialnymi i niematerialnymi zasobami przedsiębiorstwa.

Wszystkie te kierunki badań rozwijały się jednocześnie, równoważnie i stopniowo z punktu widzenia poszerzania (rozwoju) badań i zawierania nowych problemów badawczych (Haus, Lichtarski, 1997, s. 15–19; Chumiński, 2007, s. 354). Stanowiły one także przedmiot zainteresowań i aktywności badawczej Profesora Bera Hausa.

Podopieczni i kontynuatorzy

Wspomniane w poprzedniej sekcji kierunki badań wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania są obecnie kontynuowane, w wyniku ewolucyjnego rozproszenia uczniów Profesora, w wielu katedrach Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, takich jak: Katedra Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa, Katedra Finansów, Katedra Nauk o Przedsiębiorstwie, Katedra Pracy, Kapitału i Innowacji, Katedra Projektowania Systemów Zarządzania, Katedra Strategii i Metod Zarządzania, Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania, Katedra Zaawansowanych Badań w Zarządzaniu, Katedra Zarządzania Kadrami, Katedra Zarządzania Strategicznego i Logistyki, Katedra Zarządzania Produkcją i Pracą.

Odnosząc się natomiast bezpośrednio do uczniów i kontynuatorów Profesora, w łącznej liczbie 176 (stan na dzień 14.06.2021 r.), chronologiczne ich zestawienie przedstawia rysunek 1.

Bezpośrednimi podopiecznymi Profesora są następujący nauczyciele akademicy: prof. dr hab. inż. Małgorzata

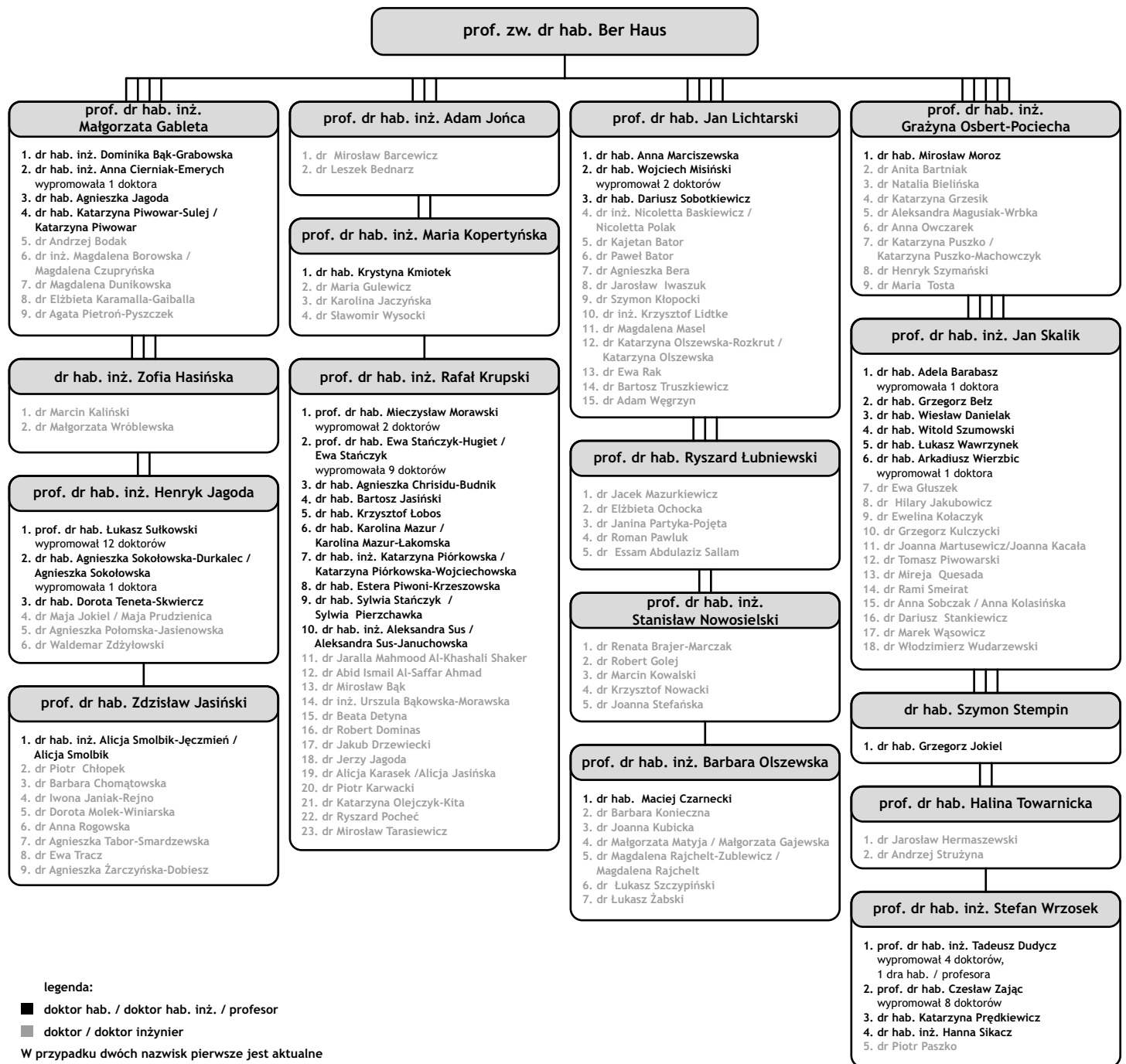
Gableta, dr hab. inż. Zofia Hasińska, prof. dr hab. inż. Henryk Jagoda, prof. dr hab. Zdzisław Jasiński, prof. dr hab. inż. Adam Jońca, prof. dr hab. inż. Maria Kopertyńska, prof. dr hab. inż. Rafał Krupski, prof. dr hab. Jan Lichtarski, prof. dr hab. Ryszard Łubniewski, prof. dr hab. inż. Stanisław Nowosielski, prof. dr hab. inż. Barbara Olszewska, prof. dr hab. inż. Grażyna Osbert-Pociecha, prof. dr hab. inż. Jan Skalik, dr hab. Szymon Stempin, prof. dr hab. Halina Towarnicka oraz prof. dr hab. inż. Stefan Wrzosek. Postaci te z kolei wypromowały następnych uczniów i kontynuatorów myśli wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania. Niektórzy z nich mają już w swoim dorobku kolejnych wypromowanych doktorów, wśród których z pewnością znajdują się następcy Profesora.

Odnosząc się do wkładu dorobku Profesora i jego podopiecznych do nauk o zarządzaniu (i jakości), można go zauważyć przede wszystkim na wzajemnie się przenikających płaszczyznach: poznawczej, empirycznej i utylitarnej. O wkładzie tym stanowią m.in.:

- zintegrowanie dorobku nauk o zarządzaniu (i jakości) w zakresie następujących subdyscyplin (w tzw. wersji 2.0): zarządzania strategicznego, zarządzania procesami i projektami, zarządzania innowacjami, zarządzania logistycznego, zarządzania organizacjami biznesowymi, zarządzania produkcją, zarządzania finansami, zarządzania zasobami ludzkimi czy teorii organizacji i zarządzania,
- ustalenie oryginalnych epistemologicznych punktów odniesień dla badania organizacji,
- opracowanie wielu oryginalnych koncepcji dotyczących zarządzania organizacjami,
- dostarczenie cennych poznawczo i utylitarne wyników badań empirycznych prowadzonych w różnorodnych organizacjach i branżach,
- stałe oddziaływanie na rozwój naukowy innych ośrodków akademickich niż wrocławski poprzez promowanie lub recenzowanie prac rygorowych (doktorskich, habilitacyjnych) oraz dorobku profesorskiego, a także dyskusje prowadzone w trakcie konferencji naukowych oraz seminariów piątkowych i corocznych seminariów wyjazdowych organizowanych przez Katedrę Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa.

Wskazane wyżej seminaria cechuje wysoki poziom merytoryczny prezentacji oraz rzetelna dyskusja dotycząca koncepcji projektów badawczych i prac awansowych. W ich trakcie omawiane są problemy z zakresu metodologii badań w naukach o zarządzaniu. Jest także miejsce na dzielenie się doświadczeniami i indywidualne konsultacje teoretyczno-metodologiczne. Ponadto wspólnie świętuje się jubileusze zawodowe, co sprzyja integracji środowiska akademickiego.

Należy nadmienić, iż identyfikacji podopiecznych i kontynuatorów Profesora dokonano w ramach badań biograficznych, badań z za biurka oraz badań terenowych. Podstawowym źródłem informacji w ramach badań *desk research* była baza danych Nauka Polska (www.nauka.polska.pl) i księga pamiątkowa. W przypadku braku wystarczających informacji w tych źródłach

Rys. 1. Ludzie nauki wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania – wczoraj i dziś

Źródło: opracowanie własne

korzystano z innych danych wtórnych (głównie z baz danych poszczególnych uczelni) oraz z danych pierwotnych (indywidualne wywiady z poszczególnymi osobami w ramach badań terenowych).

Podsumowanie

Opracowanie jest odpowiedzią na zaproszenie środowiska naukowego w ramach projektu *Środowisko naukowe. Mistrzowie, współpracownicy, uczniowie. Przeszłość, terażniejszość, przyszłość*. Zasadniczym celem artykułu było przedstawienie sylwetki jednego z mistrzów zarządzania

w Polsce, tj. Profesora Bera Hausa i jego podopiecznych/kontynuatorów oraz wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania, której Profesor jest założycielem.

Cel opracowania zrealizowano z wykorzystaniem narracyjnego przeglądu literatury, a w warstwie empirycznej z zastosowaniem metody biograficznej, badań zza biurka oraz wspomagająco badań terenowych. W ramach badań terenowych, w przypadku wątpliwości płynących z analizy danych wtórnych, przeprowadzono indywidualne wywiady (CATI) z niektórymi podopiecznymi Profesora B. Hausa bądź osobami dysponującymi wiedzą w zakresie funkcjonowania poszczególnych katedr czy też formalną

wiedzą odnoszącą się do stopni i tytułów naukowych. Łącznie przeprowadzono dziewięć takich wywiadów.

W ramach opracowania przedstawiono sylwetkę zawodową Profesora Bera Hausa, wskazano główne charakterystyki empirycznej szkoły zarządzania na tle definicji samej szkoły naukowej i klasyfikacji szkół zarządzania, a także zaprezentowano kontynuatorów (łącznie 176) wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania zainicjowanej przez Profesora Bera Hausa – począwszy od bezpośrednich podopiecznych poprzez wypromowanych przez nich doktorów / doktorów habilitowanych, skończywszy na liczbie wypromowanych doktorów przez tych ostatnich.

Uzyskane rezultaty badawcze nie pozostają wolne od ograniczeń, do których można przede wszystkim zaliczyć: zastosowany przegląd literatury (relatywnie niski rygor metodyczny) oraz trudności z dostępem do rzetelnych danych. Jednakże, pomimo tych ograniczeń, treści artykułu przyczyniają się do rozpowszechnienia wiedzy na temat wrocławskiej empirycznej szkoły zarządzania, a także wskazania i uporządkowania informacji o kontynuatorach założeń poznawczych i empirycznych dorobku Profesora Bera Hausa.

W ramach kierunków przyszłych badań planuje się rozszerzyć przegląd literatury dotyczący szkół zarządzania. W warstwie empirycznej natomiast rekomenduje się zaprezentowanie sylwetek innych wielkich postaci (mistrzów) związanych z Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu – twórców równie ważnych nurtów poznawczych, metodycznych i empirycznych w naukach o zarządzaniu i jakości.

---

prof. dr hab. Czesław Zajac
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania
ORCID: 0000-0003-2407-7232
e-mail: czeslaw.zajac@ue.wroc.pl

---

dr hab. inż. Dominika Bąk-Grabowska, prof. uczelni
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania
ORCID: 0000-0001-5673-6269
e-mail: dominika.bak-grabowska@ue.wroc.pl

---

dr hab. inż. Katarzyna Piórkowska, prof. uczelni
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania
ORCID: 0000-0001-5880-136X
e-mail: katarzyna.piorkowska@ue.wroc.pl

---

dr hab. Katarzyna Piwowar-Sulej, prof. uczelni
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania
ORCID: 0000-0002-4627-4344
e-mail: katarzyna.piwowar-sulej@ue.wroc.pl

---

dr hab. Agnieszka Marta Sokołowska-Durkalec, prof. uczelni
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania
ORCID: 0000-0002-0708-9162
e-mail: agnieszka.sokolowska-durkalec@ue.wroc.pl

Bibliografia

- [1] Bojar E., Głodziński E. (2021), *Doświadczenia z przeszłości kanwą do budowania przyszłości nauk o zarządzaniu*, „Przeгляд Organizacji”, Nr 2, s. 3–11.
- [2] Chumiński J. (red.), (2007), *Księga 60-lecia Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu*, Wyd. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław.
- [3] Chumiński J., Fiedor B. (2007), *Scientific Schools Represented at Wrocław University of Economics*, „Argumenta Oeconomica”, No. 1–2(19), pp. 9–30.
- [4] Dubrin A.J. (2012), *Essentials of Management*, 9th ed., South-Western Cengage Learning, Mason.
- [5] Gorynia M. (2018), *Współczesne nauki ekonomiczne – tożsamość, ewolucja, klasyfikacje*, „Ekonomista”, Nr 5, s. 497–522.
- [6] Griffin R. (2020), *Podstawy zarządzania organizacjami*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- [7] Haus B. (2004), *Co mnie łączy z Wydziałem Inżynieryjno-Ekonomicznym (wspomnienia)*, [w:] *Księga 50-lecia Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego*, Wyd. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław, s. 161–162.
- [8] Haus B., Lichtarski J. (1997), *School of Management*, „Argumenta Oeconomica”, No. 1(4), pp. 15–19.
- [9] Holt K. (1999), *Management and Organization through 100 Years*, „Technovation”, Vol. 19, No. 3, pp. 135–140.
- [10] Koontz H. (1961), *The Management Theory Jungle*, „Journal of the Academy of Management”, Vol. 4, No. 3, pp. 174–188.
- [11] Latfullin G.R., Smirnova V.G., Gromova O.N., Bobyleva N.V. (2021), *Main Approaches and Concepts Management Today and in the Future*, Proceedings of the Conference on Current Problems of Our Time: The Relationship of Man and Society (CPT 2020), pp. 245–253.
- [12] Opalek K. (1983) K., *Zagadnienia teorii prawa i teorii polityki*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- [13] Seiler J.A. (1967), *System Analysis in Organizational Behaviour*, Irwin, Homewood.
- [14] *Seminarium jubileuszowe. Dziewięćdziesiąte urodziny Profesora Bera Hausa* (2010), „Portal. Kwartalnik Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, Nr 2/3(7), s. 37–40.
- [15] Szulik S., Baron M. (2004), *Profesor Ber Haus – doktor honoris causa Akademii Ekonomicznej w Katowicach*, „AE Forum: Biuletyn Akademii Ekonomicznej w Katowicach”, XI, s. 4–9.
- [16] *Warto ludziom pomagać. Rozmowa z prof. zw. dr hab. Berem Hausem. Rozmawiał D. Tarasiński* (2000), „Przeгляд Organizacji”, Nr 7–8, s. 3–6.

- [17] Wren D., Bedeian A.G. (2008), *The Evolution of Management Thought*, 6th ed., John Wiley and Sons, New York.
- [18] *Wspomnienia. Profesor Ber Haus (1920–2011). Tekst wygłoszony przez prof. Bogusława Fiedora podczas okolicznościowego posiedzenia Senatu* (2011), „Portal. Kwartalnik Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, Nr 2/3(10), s. 32–33.
- [19] Zyzda B. (2021), *Nauka organizacji i zarządzania. Szkoły i podejścia w NOiZ*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław, <https://prawo.uni.wroc.pl/sites/default/files/students-resources/NOiZ%20-%20szko%C5%82y%20i%20C2.pdf>; data dostępu: 29.04.2021 r.

Professor Ber Haus as a Developer of the Wrocław Empirical Management School

---

Summary

The paper aims to present one of the Masters in the field of Management in Poland, namely Professor Ber Haus, altogether with his mentees and continuators, as well as

the Wrocław Empirical Management School created by Professor Ber Haus.

As for the theoretical part, the narrative literature review has been used, while empirically, a biographic method, desk research (secondary data analysis), and field research (individual interviews) have been implemented.

Consequently, we presented an occupational biography of Professor Ber Haus and emphasised the main hallmarks of the empirical school of management in the context of schools of management thought. Finally, we also presented 176 continuators of the Wrocław empirical school of management, starting with the direct mentees via mentees of those mentees and ending with the number of the following PhD scientists promoted.

Keywords

Ber Haus, schools of management thought, empirical school of management, Wrocław empirical school of management, biographical studies

---